

2 dni v Parizu

JULIE DELPY IN 2 DNI SEKSUALNO-KULTURNEGA ŠOKA

Tina Poglajen

Igralki, scenaristki in režiserki Julie Delpy (1969) že od malega filmskega zaledja zagotovo ne manjka; med imeni, s katerimi je sodelovala, namreč najdemo velikane, kot so Jean-Luc Godard, Krzysztof Kieślowski, Agnieszka Holland, Roger Avary, Richard Linklater, Jim Jarmusch in Leos Carax. Njena kariera je dobila močan pospešek že pri 14 letih, ko je nastopila v Godardovem hommage filmu noir *Detective* (*Déetective*, 1985). Po drugi strani je v umetniškem okolju odrasla že zaradi svojih staršev, igralcev v avangardnem gledališču in družbenih aktivistov generacije '68, ki sta ji, poleg šovbiznisa, privzgojila tudi liberalnost in feminizem. »Sovražim, če me objektivirajo,« pravi. In četudi bi to morda razumeli kot nekaj samoumevnega, doda: »Veliko igralk ima to rado, se s tem hrani, s prejemanjem pozornosti in s tem, da so kreacija svojega Pigmaliiona«. V skladu s tem je Krzysztofu Kieślowskemu, ko ji je na avdiciji za *Dvojno Veronikino življenje* (*La double vie de Véronique*, 1991) naročil, naj mu pokaže »nekaj seksi«, pokazala grimaso z jezikom in ušesi naprej. »Po izrazu na njegovem obrazu sem vedela, da vloge ne bom dobila,« pravi, »ampak me je tako

razjezil.« Na koncu sta z režiserjem postala prijatelja in sodelovala v trilogiji *Tri barve* (*Trois couleurs*). Iz istega razloga je zavrnila vlogo v von Trierjevem *Antikristu* (*Antichrist*, 2009): »Čeprav so mi njegovi filmi všeč, je v njih nekakšna obsesija z uničenjem ženske, žensk, in čeprav mislim, da je to zanimiva ideja, je to nekaj, v čemer ne želim sodelovati.« Ampak zdaj je tega konec, pravi: »Zdaj jaz želim spati s producenti in sponzorji, vendar nikoli ne dobim«.

Svoj režijski prvenec, *Looking for Jimmy*, je posnela leta 2002, pet let kasneje pa *2 dni v Parizu* (*2 Days in Paris*, 2007), sledili so *Krvava grofica* (*The Countess*, 2009), *Le Skylab* (2011) in *2 dni v New Yorku* (*2 Days in New York*, 2012). O obeh delih *2 dni v ...* pravi: »Napisala sem ju, ker se mi je zdelo, da je večina holivudskih romantičnih komedij smešno groznih v svojih prikazih žensk moje starosti – žensk v poznih 30. in zgodnjih 40. letih. Vse te *Aniston* in *Barrymore*, ki imajo na platnu še vedno težave petindvajsetletnic: naj hodim z njim ali ne? Naj z njim seksam in mu nato rečem, da mi ni všeč? Okej, imam prijateljice, ki so še samske, ampak tudi one se ne sprašujejo takih stvari, odrasle so v nekaj

drugega.« Njen rom-com, tako *2 dni v New Yorku* kot *2 dni v Parizu*, je namesto tega komedija težav para, v Parizu Marion (Delpy) in Jacka (Adam Goldberg) ali v New Yorku, nekaj let kasneje, Marion in Mingusa (Chris Rock), ki sta skupaj že nekaj časa, z otroci ali brez, ter komedija kulturnega šoka ob soočenju Američana s Francozi ali ameriške družine s francosko.

Portreti dveh različnih kultur, ki treščita ena v drugo, so na splošno dobra priložnost za družbeni komentar ali ostro satiro, pa vendar je taka komedija pri svojem vzpostavljanju »čudaštva« v nasprotju z »normalnostjo« hitro v nevarnosti, da zapade v poceni šale, še huje, poceni šale, ki reproducirajo rasizem, seksizem in ostale -izme. Pri tem za razliko od večine podobnih komedij Delpy nikoli ne zapade v enodimenzionalne stereotipe te ali one kulture, npr. neumnega Američana ali sofisticiranega Francoza. Namesto tega izrazi težave v komunikaciji med dvema kulturama kot sredstvo za prikaz še bolj oteženega ljubezenskega razmerja med dvema pripadnikoma teh dveh kultur. Kot sama pravi, ima v komediji najraje nelagodje in trenutke, ko ljudje preprosto znorijo. Ena

njenih najljubših komedij je *Kralj komedije* (The King of Comedy, 1983, Martin Scorsese), saj je »tako polna nelagodja in zadreg, da se ti koža kar naježi«, kot tudi ostale Scorsesejeve komedije, režiserja pa cenim predvsem kot podcenjenega komičnega avtorja, saj naj bi bile ene najboljših komedij sploh. Poleg njega kot enega največjih vplivov navaja Woodyja Allena, s čigar filmi so si njeni liki med drugim podobni v rahli nevrotičnosti (vendar za razliko od Allenovih filmov Delpyjini moški liki iz *2 dni v ...*, ko pristanejo izven cone svojega udobja v stiku z Evropejci ali evropskim mestom, tega ne dojemajo kot lepega ter strašljivega in hkrati vznemirljivega, temveč bolj ali manj le strašljivega in dekadentnega), nekateri pa so jo vseeno označili za žensko različico Allena. Sicer je bila vedno pristašica Godardovih *jump-cutov*, ki v njenih filmih transcendirajo narativ, dajejo drugačen občutek filmskega časa in predvsem ritem. V *2 dni v ...* to s pridom izrablja za občutek kaosa, za živost, ki daje občutek, da ne gledamo filma, ampak se dejansko nahajamo sredi dogajanja. Vse to je ustvarjeno v montaži, saj »ljudje, ki govorijo drug čez drugega, na snemanju ne obstajajo, saj bi bilo take posnetke nemogoče montirati«.

Ljubeč portret njene nore družine, kot sama pravi *2 dnevnoma v ...*, s tem pridobi na razsežnosti. Starša njenega lika, Marion, sta namreč tudi Delpyjina prava starša, vendar pa je v letih med obema filmoma njena mama, Marie Pillet (v resničnem življenju in nato tudi v filmu), umrla. Ona je bila, kot pove njen lik v *2 dni v Parizu*, ena izmed podpisnic Manifesta 343, ki so priznale, da so naredile splav, ko je bil ta v Franciji še ilegalen, v okviru kampanje za ukinitve omejujoče zakonodaje o abortusu. »Vzgjale so me feministke, in jaz sem feministka, tako da ni nobene možnosti, da ne bom feministična – moje jedro je tako globoko feministično, da lahko celo dajem seksistične izjave, pa se bom še vedno počutila kot feministka.« Z izhodiščem, kot ga ima, si lahko privoščim, da v *2 dni v New Yorku* Marion izjavi, da je felacija njen »as v rokav«, saj njen lik ni nikoli postavljen v ponižujoč položaj; kot tudi to, da se Marion s svojo sestro neprestano besno prepira in jo cuka za lase in ju njun oče primerja z mačkama, ki se gonita ... Ali pa, da je njena Erszebet Bathory v *Krvavi grofici* obsedena z mladostjo in lepoto, saj po drugi strani o dvajset let mlajšem moškem brez pomisleka izjavi: »Ljubek je. Z njim se hočem poročiti.« V *2 dni v Parizu* ji, ko obupuje nad težkimi

2 dni v New Yorku

kovčki v kombinaciji s strmimi stopnicami, fant reče: »Sem mislil, da hočeš biti močna in neodvisna ženska ...« Nekaj prizorov kasneje pa se pritožuje nad tem, da so moški pri seksu od feminizma naprej izrabljani kot človeški dildoti. Delpyjini liki z okviri spola (ali, v *2 dni v New Yorku*, tudi rase) osebno niso omejeni, niti v smeri tradicionalnosti niti v smeri politične korektnosti. To ne velja le, kot običajno, za ženske like, temveč tudi za moške. Če smo v holivudskih komedijah in romantičnih komedijah zadnjih let (poleg večnih težav z ženskimi liki) postali navajeni tudi na čudno izkrivljene podobe moškosti in moške seksualnosti, ki so zgoščene predvsem okrog dveh tipov moških, »intelektualnega« in »telesnega« – s kulminacijo v prikupnem, *geek/manchild* zmedenem, metaforično impotentnem *nice guy* protagonistu in njegovem nasprotnem polu, možato potentnem, a nekoliko butastem mačotu, med katerima mora ženska izbirati – pri čemer je prava izbira seveda vedno ubogi *nice guy* – je Marionin fant (Adam Goldberg v Parizu ali Chris Rock v New Yorku) vedno odrasel moški, niti premalo niti prepotenten, niti agresiven niti preveč boječ – in v tem smislu čudno neironičen in realen. Četudi ga neprestano ogrožajo Marionini bivši, ne gre za evropske seksualne morske pse, temveč vsakdanje, četudi včasih nekoliko nadležne ljudi, pri čemer se jih on ne boji, še manj pa se ob njih počuti kakorkoli inferiornega.

Že res, da si da *2 dni v Parizu* precej opravka s penisom, vendar to ni privilegirani falus, niti komičen ali šok vložek. Medtem ko v *2 dnevi v New Yorku* Marion in njena sestra

otročičku merita dolžino njegovega penisa, *2 dni v Parizu* penis obravnava podobno neprizadeto in hkrati iskreno: »Čeden tiček.« Ko si Marionin fant v najbolj napetem trenutku filma sleče hlače, to ni narejeno komično à la *Pozabi Saro* (Forgetting Sarah Marshall, 2008, Nicholas Stoller) – s prikazovanjem penisa »intelektualnega tipa«, katerega poskus seksualne privlačnosti žalostno propade – temveč gre za učenje razkrivanja svojega penisa, dožemanja seksualnosti na bolj sproščen način, in ko se on pred njo sleče v trenutku, ko je njun odnos v največji krizi, se s tem pred njo simbolično razkrije do stopnje, ki je poprej v njunem odnosu kljub intimi ni bilo.

Tako *2 dni v New Yorku* kot njegov predhodnik v tem smislu izstopata: niti za trenutek se ne poslužujeta seksualnih fantazij kulture telesa; svet seksualnosti v teh filmih je zasidran v nečem, kar je v primerjavi s popkulturno fantazijo oprijemljivo realno. Nikakršne možnosti ni, da bi se od nekd prikazal sanjski ljubimec, ki bi žensko življenje s svojim ljubljjenjem spremenil za vedno, jo »prebudil« in postavil v primerno perspektivo tudi njene prejšnje ljubimce, ki se bodo naenkrat izkazali za popolnoma nezadovoljive. Tu ni nikakršne opozicije med mačom in intelektualcem, sedanji in bivši »tekmeči« niso seksualne zveri, ki bi jih njen fant moral premagati, niti ji ni on pokazal inferiornosti njenih prejšnjih ljubimcev. V Delpyjinih filmih šokanten in smešen ni penis ali spolna performativnost, temveč je šokantno in smešno to, da nekdo ne more razumeti, zakaj to ni šokantno in smešno.